

Atatürk Döneminde Türk Akdeniz'de Çıkan “Yeni İlkokul Programı Tatbikatı” Başlıklı Yazıların İncelenmesi

DOI: 10.26466/opus.480255

*

Nursel Gülcü*

* Dr Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Konyaaltı/Antalya / Türkiye
E-Posta: nur.gulcu@gmail.com ORCID: [0000-0002-4488-0252](https://orcid.org/0000-0002-4488-0252)

Öz

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyet'nin karşılaştığı zorluklar içinde ilk öncelik eğitim sistemini düzeltmek olmuştur. Dünyadan kayıtsız yaşanamayacağını, modern ve çağdaş yaşamın bilim ve tekniği almayı gerektirdiğini belirten Atatürk, sadece çocukların değil, aynı zamanda ana babaların da eğitilmesi gerektiğini savunmuştur. Özellikle II. Mesrutiyet döneminde eğitimde çadaşlaşma adına çok şey yapılmış olmasına rağmen yeni kurulan cumhuriyetin ilk yıllarında, halkın büyük bir kısmı okuma-yazma bilmiyor, çağdaş bir eğitim sisteminden uzak bir eğitim alıyordu. 1924 yılında kabul edilen “Tevhid’i Tedrisat’la” eğitimde birlik sağlanmış, yeni eğitim sisteminin nasıl yönlendirileceği kanunlarının görüşülmesi amacıyla “Heyet-i İlmiye” toplantıları yapılmıştır. 1924 Yılında Türkiye’ye davet edilmiş olan John Dewey, yapmış olduğu gözlem ve tetkiklere göre Türk Eğitimi Hakkında bir rapor hazırlanmış, raporun dikkate alınmasıyla 1926’da dersler arasındaki ilişkilere önem verilmiş, bazı dersler “Hayat Bilgisi” adı altında birleştirilmiş ve eğitimin temelini oluşturan ders olarak kabul edilmiştir. 1936 yılında yeni yapılan program değişiklikleri ile öğrenciler ezbercilikten kurtarılmaya çalışılmış, daha çok deney gözlem ve incelemeye yönlendirilmiştir. İlköğretim müfettişi Hilmi Tuncer, 1936-1937 ders yılından itibaren yürürlüğe giren ilkokul programının Antalya’da nasıl tatbik edildiğini ve bu tatbikattan elde edilen sonuçları dersler bazında en ince ayrıntılarına kadar ele almış, Türk Akdeniz Dergisinde de yayımlanmıştır. Programın tatbikinde çoğu derste sorun yaşanmadığı halde, Aile Bilgisi dersinde bayan öğretmen eksikliğinden dolayı sıkıntılar yaşandığı, köy okullarındaki tatbikatın il merkez okulları derecesinde olmadığı, genel itibariyle başarılı sonuçlar alındığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Antalya, Eğitim, Türk Akdeniz, Atatürk Dönemi

Investigation of the Articles on “New Elementary School Program Exercise” at Türk Akdeniz

*

Abstract

The newly established Turkish Republic’s first priority in the difficulties encountered has been to improve the education system. Stating that modern and contemporary life requires taking science and technique, Atatürk argued that not only children, but also parents should be educated. In the first years of the newly established republic, a large part of the people did not know how to read and write, they were receiving a far from modern education system. In 1924, “Tevhid-i Tedrisat” law was adopted and unity was provided in education and “Heyet-i ilmiye” meetings were held in order to guide the new education system. In 1924 John Dewey, who had been invited to Turkey, according to the observations made by the investigation and prepared a report on the Turkish Education, after considering the report, relations between the lessons were given importance in 1926 and some of the courses were combined under the name of “Hayat Bilgisi” and it was accepted as the basis of education. In 1936, with the new program changes, the students were tried to be saved from memorization, and mostly experiment was directed to observation and examination. Hilmi Tuncer, an inspector of primary education, studied how the primary school program, which was put into effect since the 1936-1937 school year, was applied in Antalya and the results obtained from this practice were examined in detail on the basis of the lessons and published in the Türk Akdeniz Journal. Although there were no problems in the application of the program, it was observed that there were problems in the Family Information course due to the lack of female teachers, the exercises in the village schools were not in the level of provincial center schools, and generally, successful results were obtained.

Keywords: Antalya, Education, Türk Akdeniz, Atatürk Period

Giriş

II. Mesrutiyet döneminde eğitimde çağdaşlaşma adına çok şey yapılmış, yeni programlar, raporlar hazırlanmış (Karagöz, 2018, s.9,23,43) olsa da yaşanan savaşlar eğitimi büyük bir kesintiye uğratmıştır. Eğitimli insanların çoğunun savaşlarda hayatını kaybetmesi, okulların yıkılması, kısıtlı imkanlar veya geçimini sağlamak için işgücüne ihtiyaç duyan ailelerin çocuklarını okula göndermemesi gibi çok nedenden dolayı halkın eğitim seviyesi azalmıştır.

Halbuki, son derece zor koşullar içerisinde kazanılan İstiklal Savaşı'ndan sonra yeni kurulan devletin varlığını sürdürebilmesi ve son- suza dek yaşayabilmesi, çağın gereklerine ayak uydurmakla mümkün olabilirdi. Milli mücadele yıllarından itibaren Mustafa Kemal Atatürk, her fırsatta “asrileşmek” ve “medenileşmek” zorunluluğundan bahsetmiştir. Milli mücadelenin kazanılmasından iki ay sonra, dünyadan kayıtsız yaşanamayacağını, modern ve çağdaş yaşamın bilim ve tekniği almayı gerektirdiğini belirterek; Türkiye Cumhuriyeti'ni dayandırdığı temel il- kelerden biri olan İnkılapçılık ilkesine işaret etmiştir. Atatürk bu çerçevede, çağdaşlaşma yönünde değişimlerin ortaya çıkması ve yeni kültür öğelerinin alınması ve bunun toplum tarafından benimsenmesi için ihtiyaca cevap vermeyen, yetersiz kültür öğelerinin büyük çoğunluğunun terkedilmesi gerektiğini savunmuştur (Tongül, 2004, s.110).

Mustafa Kemal Atatürk her şeyden önce halkın iradesiyle yönetilen bir rejim oluşturmak istiyordu bu nedenle Atatürk'ün Halkçılık ilkesi Cum- huriyet'in temel öğelerinden olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk, II. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış konuşmasında yeni kurulan devletin halk devleti olduğunu ifade etmiştir (Atatürk, 2006, s.562). Yeni kurulan devletin” halk devleti” olduğu ifade edildikten sonra devletin modernleşmesi ve bunun içinde halkın yönetimdeki etkisinin artırılması gerekiyordu. Fakat eğitim seviyesi düşük bir halkın yönetime yön vermesi mümkün değildi (Akgün ve Uluğtekin, 1989, s.285).

Mustafa Kemal Atatürk yalnızca çocukların eğitimiyle yetinilmeyip geleceği şekillendirecek olan çocukları yetiştirecek olan anne ve babaların da yaygın eğitim kapsamına alınmasını istemiştir (Yamaner, 1999, s.119).

Zira “Toplumların kalkınmasının temeli eğitilmiş toplumlarla mümkün olur” derken bu konuya ne kadar önem verdiğini göstermekteydi. Fakat

Cumhuriyetin ilk yıllarında ülkede okuma- yazma bilenlerin sayısının az olması ülkenin ekonomik ve kültürel yönden kalkınmasını güçleştiriyordu. Bunun içinde acilen köklü reformlara ihtiyaç vardı (Tongül, 2004, s.126).

Modern toplumların kalkınmaları sadece kanunlarla değil, topyekûn eğitime verilen önemle hız kazanmaktadır. Türkiye’de örgün eğitim sistemindeki çocuk ve gençler, özellikle köylerde yaşayanlar, eğitim imkânlarından mahrum olarak yetişmiştir. Toplumun büyük bir kısmını oluşturan ve okuma yazma bilmeyen halkın öncelikle belirli bir seviyede eğitimden geçirilmesi gerekiyordu. Bunun için yeni bir eğitim reformuna, eğitim teşkilatına ihtiyaç vardı (Çeçen, 2000, s.81).

Atatürk, Cumhuriyet’in kurulması ile birlikte eğitim konusuna ağırlık vererek bu konuda bir program dâhilinde hareket etmiştir (Geray, 2002, s.40-42). Atatürk, eğitimimizin durumuna ilişkin şu tespitlerde bulunmuştur

1. Toplumumuzda yaygın bir bilgisizlik vardır.
2. Eğitim öğretim yöntemlerimiz uygun değildir.
3. Çocuklarımız üzerinde ailenin baskısı vardır.
4. Bir toplumun yükselmesi ve alçalması da milli olup olmamasıyla ilgilidir bizim eğitimimiz milli değildir.
5. İstikrarlı eğitim politikamız yoktur.
6. Eğitimimizin amacı, kendini, hayatı bilmeyen, her konuda yüzeysel bilgi sahibi, tüketici insan yetiştirmek olmuştur.

Atatürk sadece gözlem ve teşhislerle yetinmeyerek, yeni devlet için yeni bir eğitim felsefesi ve politikasını da tespit edecektir. Bu tespitleri bazen öneriler, bazen istek ve talimatnameler şeklinde olmuştur (Akyüz, 2007, s.336-338).

Eğitim alanında yapılacak yeniliklerle ilgili çeşitli araştırmalar yapılmış, yabancı bilim adamlarının görüşleri alınmış, raporlar hazırlanmış, toplantılar yapılmıştır. Yapılan tüm bu yenilikler Atatürk döneminde programlar halinde (1924, 1926 ve 1936 programları) eğitim uygulamalarında kullanılmaya başlanmış, görülen aksaklıklarda çözüm yolları arayışına gidilmiştir.

İlköğretim Müfettişi olan Hilmi Tuncer, ilköğretim programında yapılan değişiklikleri dönem itibariyle faydalı yazılar içeren Antalya Hal-

kevi'nin bir dergisi olan Türk Akdeniz Dergisinde ayrıntılarıyla yorumlamış ve uygulamada elde edilen sonuçlar ve problemleri tespit emeye çalışmıştır.

Bu çalışmada dönemin ana kaynakları içinde sayılabilecek Türk Akdeniz Dergisinin tüm sayıları tasnif edilip konuyla ilgili bilgiler ışığında yeni ilkokul programının Antalya'da tatbik durumu irdelenmiştir.

Atatürk Dönemi Eğitim Programlarının Özelliği

Atatürk döneminde yeni eğitim sisteminin nasıl yönlendirileceği kanunlarının görüşülmesi amacıyla "Heyet-i İlmiye" toplantıları yapılmıştır.

Birinci Heyet-i İlmiye 15 Temmuz – 15 Ağustos 1923'de toplanmıştır. Birinci Heyet-i İlmiye'de ilkokul programlarındaki değişiklikler yer almıştır.

1924 yılında yapılan "İkinci Heyet-i İlmiye" toplantısında ilköğretim, ortaöğretim ve öğretmen okullarının süreleri ile ders kitaplarının yazdırılması gibi konularda kararlar alınmıştır. Bu toplantıda öğretmen okullarının süresi beş yıla çıkarılmış ve müfredat programlarında da önemli değişiklikler yapılmıştır (Öz, 2014, s.130-131).

Daha çok geçiş programı niteliğinde olan 1924 programının önceki programlardan farkı çok az sayıda derslerin eklenmesi, değiştirilmesi ve cumhuriyet yönetimine uyarlanmaya çalışılmasıdır.

1926 ilkokul programında ilköğretimin hedef ve ilkeleri kısa cümlelerle ifade edilmiştir. 1926 programında hedefler kapalı ve programın içine serpiştirilmiş şekildedir (Müfredat Programı, 1937, s.161-162). Bu programın en önemli özelliği ve yeniliği Toplu Öğretimi getirmesidir ve Cumhuriyet döneminin en kapsamlı programıdır denilebilir. Bu programın esasını John Dewey'in "Hayat Bilgisi, toplu öğretim ve iş okulu" kavramlarından almıştır. John Dewey 1924 Yılında Türkiye'ye davet edilmiş ve Türkiye'de yapmış olduğu gözlem ve tetkiklere göre Türk Eğitimi Hakkında bir rapor hazırlamıştır. John Dewey bu raporunda, ilkokullar hakkında çok önemli tespitlerde bulunmuştur; Bu tespitlerini şu şekilde özetlemek mümkündür:

Müfredat programları memleketin muhtelif yerlerinde mahalli ihtiyaca intibak edecek surette tadil olunmalıdır, öğrencinin okul dersleri ile hayatı arasında bir irtibat meydana gelmelidir. Eğer bu irtibat meydana

gelmezse ne günlük ihtiyaçlarına cevap verir ne de alaka ve dikkatlerini cezbeder, bu nedenle her okul, mahallin kendi özel şartları içerisinde, bilhassa iktisadi ihtiyaçlarına cevap verebilecek elastiki yapıda olmalıdır diyerek ülkenin o günkü şartlarının öncelikli olarak ele alınmasını istemiştir (Dewey, 1939, s.22).

John Dewey'in Türkiye'deki eğitim üzerine yazdığı raporun dikkate alındığı 1926 programıyla, dersler arasındaki ilişkilere önem verilmiş, eski programda "tabiat tetkiki", "yurt bilgisi", "tarih ve coğrafya", "sağlık bilgisi" dersleri ayrı ayrı gösterilirken yeni programda bu dersler "Hayat Bilgisi" adı altında birleştirilmiş ve eğitimin bel kemiğini oluşturan mihver ders olarak kabul edilmiştir (Hayat Bilgisi Öğretimi, 2013, s.20).

1926 Programı, bugünkü programların dayandığı altı temel esası kapsamı bakımından önemlidir. Bu temel esaslar şu şekildedir:

1. Toplu öğretim sistemi
2. İlkokulun amaçları
3. Derslerin özel amaçları
4. Öğretimde takip edilecek yollar
5. İlk okuma- yazma öğretiminde uygulanan çözümleme yöntemi
6. Beş sınıflı ilkokulun birinci ve ikinci devreye ayrılmasıdır (Zan, Efe ve Zan, 2016, s.203).

1936 yılında yapılan program değişiklikleri önceki değişikliklere göre ayrı bir öneme sahiptir. Bu dönemde inkılaplar yerleşmeye başlamış ve bu nedenle 1936 programı ile birçok hedef oturtulmaya çalışılmıştır (Kıncal, 1990, s.299-307).

1936 programıyla öğrenciler ezbercilikten kurtarılmaya çalışılmış, daha çok deney gözlem ve incelemeye yer veren bir programdır.

Makalenin konusunu teşkil eden Türk Akdeniz'de çıkan yazıları incelemek olduğundan, öncelikle Türk Akdeniz Dergisi hakkında kısa bir bilgi vermek yararlı olacaktır.

Türk Akdeniz Dergisi

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte ülkenin tamamında siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan birçok yenilikler yapan Atatürk, modern ve çağdaş bir devlet düzeni oluşturmaya çalışmıştır. ideolojinin vatandaşlara anlatılması, günlük hayata yerleşmesi, benimsenmesi ve sisteme bağlı bir kuşak

yetiştirilmesi açısından halkın eğitimine büyük önem verilmiştir (Gülcü, 2018,1988). Bu doğrultuda halkevlerinin buldukları çevrede dergi çıkarmaları faydalı görülmüş ve de çıkarmaları için teşvik edilmiş (Toksoy, 2007, s.336),

Antalya Halkevi tarafından çıkarılan dergi, M. Kemal Atatürk'ün taarruzda verdiği "Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!" direktifinden hareketle "Türk Akdeniz" ismini almıştır (Bahşi, 1937, s.1).

Şubat 1937'de yayın hayatına girmesiyle her sayfasında resimlerle, harita ve yazılarla mümkün olduğu kadar Antalya'yı ve Türk Akdeniz'i göstermek istediklerini Tarih, Coğrafya, Edebiyat, Folklor, Kültür ve yerli etüt vesikalarını göz önünde tuttıklarını "beynelmilel" kültür hareketlerine sıkı alaka ile bağlanan eserlerin kitap saraylarını süslediğini ancak yerel kanunların dışına çıkma cüreti de göstermediğini ifade eden bir dergidir (Bahşi, 1937, s.33-34).

Türk Akdeniz Dergisi'nde Sosyal Bilimler alanında çıkan birçok yazılar içerisinde pedagojik yazılar da bulunmaktadır (Gülcü, 2016, s.142-143). Bu yazılar içerisinde ilköğretim müfettişi Hilmi Tuncer, 1936-1937 ders yılından itibaren yürürlüğe giren ilkokul programının Antalya' da nasıl tatbik edildiğini ve bu tatbikattan elde edilen sonuçları, 7. 8. ve 9. sayılarda dersler bazında ele almıştır. 7. Sayıda;

Türkçe Dersi:

1. Okuma, imla, kompozisyon (tahrir) ve gramer dersleri müstakil olmakla beraber, haftalık ders saati içerisinde her birine ayrı zaman ayrılmıştır. Öğretmenler gösterilen saat kadar zamanla o dersle meşgul olmaya mecbur edilmiştir. Yeni programla her ders için ayırdığı zamanı kaldırarak lisan ders faaliyetleri bir bütün kabul edilmiş, öğretmenler bu konuda serbest bırakılmıştır.
2. İlkokul programının Türkçe dersindeki diğer özelliği; diğer dersler içerisinde gayesinin ihmal edilmemesidir. Gerektiğinde diğer derslerin ve bütün ders faaliyetleri içerisinde lisan derslerine ait düzetmelerin yapılması ve konunun akışını bozmamak şartıyla ağızdan ifadeye ayrı bir kısım tahsis edilerek lisan dersine ayrıca önem verilmesi, bu şekilde öğretmenlerin her ders içerisinde lisanın önemini hatırlatarak dilin gelişmesine katkı sağlamaları,

3. Program toptan görüş özelliğine istinaden alfabe kelime usulünü açıktan tavsiye etmekte ve bununla ilgili metodun içeriğini aydınlatarak, tatbikatına ait örnekler ve direktiflerle öğretmenlerin tereddüte düşmesini engelleyecek şekilde rehberlik etmektedir. Programın bu özelliğinden, metodunu ve istikametini kesin bir şekilde kavrayan bir öğretmenin alfabe eğitimi konusunda yüzde doksan başarılı olacağı,
4. Başlı başına işlenmesi gereken bir teknik olması nedeniyle müstakil bir ders olan “Yazı” dersi hakkında da programın özellikleri verilmiştir.
 - a) Harfler sadeleştirilmiş, el ve kitap yazıları arasında azami derecede yakınlık sağlanmıştır. Temel harflerle ve sene sonuna doğru da küçük harflerle okuyup yazmasını öğrenen birinci sınıf çocuğu, ikinci sınıfın ortalarına doğru harfleri bitiştirerek kolaylıkla el yazısına geçebilecektir (Tuncer, 1938, s.14).
 - b) Eski programda beşinci sınıftan itibaren ince uçlu kalem kullanılması tavsiye edilirken, yeni program mahsurlarından dolayı bu uçlarla yazı yazmaya müsaade etmemiş noktali ve şiv uçlar tavsiye edilmiştir.
 - c) Programın yeniliklerinden biri de çizgisiz defter kullanmayı tavsiye etmesidir.
5. Okuma dersinin gayesini geniş manası ile tayin eden programın direktiflerinden de şu şekilde istifade edildiği belirtilmiştir;
 - a) Okullarda kısmen mevcut olan talebe okuma odalarının niceliği ve niteliği artmıştır. Mevcut çocuk eserleri seçilen bir grup öğretmenler tarafından incelenmiş, estetik, mizahi ve sosyal değerlerine göre çocuk seviyesine uygun görülenler listelenerek okullara gönderilmiştir (Türk Akdeniz, Mart 1938, s.15).
 - b) Dergi ve gazete okuma faaliyetleri köy okullarına kadar girmiştir. Okuma odalarında kitaplardan başka ilde çıkan dergi ile günlük bir gazete ve muhtelif çocuk mecmuaları bulundurulmaktadır. Programın direktiflerine uyularak ara sıra okuma derslerinde gazete ve dergi okutturulmakta ve bunları okuma tekniği öğretilmektedir. Bazı okullarda önemli

yurt ve dünya haberleri gazete ve dergilerden kesilerek her çocuğun okuyabileceği bir yere asılmıştır.

- c) Bir meseleyi halletmek veya bir yönünü aydınlatmak gibi maksatlarla eser seçme ve istenen bilgiyi ayırarak not almaya dair programın direktiflerinden azami derece istifadeye çalışılmaktadır. Ayrıca talebenin okuma odalarından bir bilgi için ne tür eserlere müracaat edileceği, gerektiğinde öğretmenin dershanede ve okuma odalarında kitabın nasıl aranacağı, lüzumlu yerlerin ne şekilde kısaca kaydedileceğinin tatbikatı yapılmaktadır.

Sonuç olarak Antalya'da yeni programdan Türkçe ve onun ayrılmaz parçası olan okuma dersine okullarda azami derecede önem verilmekte ve gittikçe de artmaktadır. Birinci Sınıf çocuğuna varıncaya kadar kitap gazete ve dergi okumaya karşı uyanan merak yeni programın tatbikatın memnuniyet verici yönüdür (Türk Akdeniz, Mart 1938, s.16).

Türk Akdeniz Dergisi'nin 8. Cildinde Hayat Bilgisi Hesap-Geometri ve Resim-iş derslerinin tatbikatları verilmiştir.

Hayat Bilgisi Dersi

1. Program; yıllık bir plan ve sırası geldikçe ünite planları hazırlanması isteniyor. Her öğretmen ve özellikle de sınıf öğretmenleri ders yılı başında toplanarak ünitelerini mahalli şartlara göre düzenledikten sonra, mevsimler, münasebetler ve mevzuların kıymetleri, gözlem ve inceleme yerlerini dikkate alarak yıllık plan hazırlamaktadır.

Öğretmen tarafından hazırlanacak planlar daha ziyade işlenecek konuya karşı öğretmenin kendisinin hazırlaması mahiyetinde olup, incelecek ve işlenecek bir iş için talebenin sınıf faaliyeti sırasında müştereken kararlaştıracakları esasların, asıl plan olduğu öğretmenler tarafından kabul edilmektedir. Özellikle talebelerin vazife paylaşması suretiyle, maddi ve manevi yönleriyle iş prensibine uygun şekilde işlenmesine azami derecede önem verilmektedir.

2. Program; her üniteye ait muhtelif faaliyetlerin, bir defter veya dosyaya girecek olan kâğıtlara tespit edilmesine, öğretim sistemi ile defter tutuş tarzı arasında uygunluğa işaret edilmiştir. Öğrencilerin yapmış olduğu faaliyetler (gezi, gözlem, ziyaret) çeşitli

vasıtalarla (Hesap, Resim, Yazı, Plan, Grafik, Diyagram vs.) bir arada tespit edilerek dosyalara geçirilmektedir.

Öğretmenler iş ve alıştırma defterleri üzerinde çok meşgul olduğundan, maksada uygun istikamettedirler, denilmektedir.

Hesap-Geometri Dersi

Yeni programın hesap dersindeki başlıca hususiyetleri problemlerin yerine göre sembollerle, şekil, çizgi ve Viyana usulü grafiklerle izahına yer vermesidir. Hesap dersinin diğer derslerle tabii yazılardan irtibatlı yürütmeye, bütün ders faaliyetlerin bir birine yardımcı rollerini göz önünde bulundurmaya çalışmasıdır. Konuların programda gösterilen rakam sırasına göre takip edilmeyerek, her konunun önemine göre ve kavrayış kolaylığına göre bütün yıla yaymak suretiyle daha yarar hale getirilmiştir.

Okullarda faal bulunan Kızılay, Gençlik kollarına birçok okullardaki kooperatif teşkilatına ve biriktirme sandıklarına ait defter tutma, fatura ve senetleri tetkik ettirme gibi vasıtalarla uygulamaya yer verilmektedir.

Geometri Dersi

Tabiatın meydana getirdiği ve insan eli ile vücut bulmuş bütün eşyayı, Geometri dersinin tetkik sahasına alması ve eşyanın şekillerinde maksada uygunluğun tetkiklerine önem vermesidir.

İlk devrede geometriye hazırlık mahiyetindeki eşyayı tanıma safhalarını her sınıf seviyesine göre izah etmesi 3. sınıfta geometrik mefhumlar kazandırılmasına işaret eylesidir. Bu şekilde 4. sınıfta Geometri dersi ile karşılaşacak çocuğun yadırgamasını önlemekte ve daha iyi hazırlanarak gelmelerini sağlamaktadır.

Resim-İş Dersi

1926 tarihli eski programda hedefleri ayrı ayrı izah edilmiş olan Resim ve Elişleri dersleri yeni programda birleştirilmiştir. Bu dersin, eski programa göre hususiyetleri dikkate alınmaktadır.

İl merkezinde, lise iş dersleri öğretmeni Davut tarafından öğretmenlere tatbikatlı olarak ebruli, kola ve abajur kâğıtları imalini, kâğıt ve bez parçalarından resim ve tablolar yapma tekniği gösterilmiştir. Köy öğretmenleri de bu konuda aydınlatıldıkça programın tatbikatındaki güçlükler ortadan kalkmaktadır (Tuncer, 1938, s.20-22).

Türk Akdeniz'in 9. Sayısında Aile Bilgisi, Jimnastik, Müzik derslerinin tatbiki verilmektedir (Tuncer, 1938, s.19).

Aile Bilgisi Dersi

1. Farklı yerlerden ve eski ders kitaplarından malumat toplayan öğretmenlerde ve bu dersin, tabiat bilgisi, ev idaresi ve nakış-dikiş derslerinin bileşiminden oluştuğu görüşü hâkimdir. Oysa bu dersin diğer dersleri ilgilendiren konuları içermesi aynı ders isimleri ile ifade edilmesi doğru değildir.
2. Bayan öğretmeni bulunmayan okullarda bayan işlerine ait kısımlarda erkek öğretmenler tarafından işlenmektedir. Bu durum bir dereceye kadar kâfi gelse de yeterli olmamaktadır. Tam teşkilatlı okullarda kadrosunda en az bir bayan bulundurulması gerekli görülmektedir.
3. Kadrosunda bayan öğretmeni bulunan okullarda yalnız kızlara ait konularda, erkek talebeler ayrılarak ailede daha çok erkeğe düşen pratik işlerle meşgul edilmesi nazarı itibara alınmakla birlikte, okullarda ayrı oda veya bu işlere mahsus tezgâh, alet ve vasıta bulunmamasında dolayı bu taraf istenildiği şekilde tatbik edilememektedir.

Bazı okullarda kızlara ait konulara çarşamba günü öğleden sonraları meşgul olunmaktadır. Bazı okullarda bir sınıfın kızları ya tamamen veya grup grup bayan öğretmenlere ayrılmakta, teneffüslerde, sabahları derslerde önce ve akşamları derslerden sonra bayan öğretmenler tarafından kızlara, programa göre işler gösterilmektedir.

Her iki şekilde de aile bilgisine tahsis edilen haftanın ders saatleri tamamen erkeklerle, kızların müşterek görecekları konulara ayrılmaktadır (Tuncer, 1938, s.18).

Jimnastik Dersi

Program; Jimnastik dersi planlarının ana hatları ile ilk ve ikinci devrelerde yaptırılacak hareketlerin mahiyetlerini açık olarak anlatmış her sınıf için ders maddeleri tespit etmiş, hayat üniteleri ile ilgili taklidi temsili hareketler için örnekler göstermiş, öğretmen ve talebenin jimnastik kıyafetlerini tayin etmiştir.

Bu direktiflere göre daha faydalı bir surette çalışmak maksadı ile Lise Müdürü Sırrı Demir'e verdirilen konferanslar ve ders örnekleri bütün öğretmenler tarafından alaka ve istifade ile takip edilmiştir.

İlçe ve köy okullarında bu dersin tatbikatı henüz il merkez okulları derecesinde değildir.

Maddi imkânlarla olan münasebetinden ötürü, öğretmen ve talebe jimnastik kıyafetleri henüz tamamen temin edilememiştir (Tuncer, 1938, s.19).

Müzik Dersi

Programın çok açık olarak açıkladığı (tanımladığı) bir eğitim yöntemi olmasına rağmen tatbikatında en çok zorluk çekilen müzik dersidir.

Öğretmenlerin bu programa göre hazırlıklarını bitirmediği, Lise öğretmeni Safa Tangör tarafından merkez öğretmenlerine konferanslar ve örnek dersler verilmesine rağmen, kazanılan bilgi programın tatbikine yeterli gelmemiş, Safa Tangör tarafından müzik pedagojisi ve tekniği kursu açılmıştır. Yapılan bu programa göre bu kursta sene sonuna kadar 20 konferans verilmiş olacaktır. Konferansların içeriğini Müzik Teorisi, Müzik Didaktikası ve okul şarkıları öğretimi oluşturmaktadır.

Her sınıf seviyesine göre Hayat Bilgisi üniteleri, hadiselerle ilgili marşlar, besteleri ile birlikte tasnif edilmiş bir ilkökul repertuarı oluşturulmuştur (Tuncer, 1938, s.19).

Sonuç

Eğitimin modernleşmesi ve başarıya ulaşması için Atatürk çok çaba sarf etmiştir. Eğitimin tek elden yürütülmesi için kanunlar çıkarılmış, uygulamanın yeknesaklığı için toplantılar düzenlenmiş, mevcut durumun analizi için araştırmalar yapılarak, raporlar hazırlanmış ve halkın eğitilmesi hedeflenmiştir.

Zamanın eğitim sisteminin değiştirilmesi veya güncellenmesi için ön hazırlıkların tamamlanması ile birlikte, dönemin koşulları içinde yabancı bilim adamlarından da faydalanılarak hazırlanan eğitim programlarının tatbiki ve takibi ayrıca bir önem taşımaktaydı.

1936-1937 yılından itibaren yürürlüğe giren ilkokul programı ile dersler ayrıntılı olarak ele alınmış, öğrencilerin başarısı gözlemlenmiş, aksaklıkları önlemeye yönelik yeni çözüm yolları aranması sağlanmıştır. Programın Antalya'da tatbikinde; Türkçe, Hayat Bilgisi, Hesap ve Geometri derslerinde sorun yaşanmadığı, Aile Bilgisi dersinde bayan öğretmene olan ihtiyaçtan dolayı sıkıntılar yaşandığı, Jimnastik dersinden maddi imkânlarla olan münasebetinden dolayı kıyafet temin edilemediği, köy okullarındaki tatbikatın il merkez okulları derecesinde olmadığı ifade edilmektedir. Resim dersinde verilen konferanslar ve öğretilen yeni yöntemlerle tatbikatında yaşanan zorlukların ortadan kalktığı, Müzik dersinin programının çok açık olmasına rağmen tatbikatında en çok zorluk yaşanan ders olduğu, bu durumda, konferanslar, müzik pedagojisi ve tekniği kurslarının açılmasıyla giderilmeye çalışıldığı ve her sınıf seviyesinde bir ilkokul repertuarı oluşturulmaya çalışıldığı ortaya konmaktadır.

Dönemin ilköğretim müfettişi Hilmi Tuncer tarafından Türk Akdeniz Dergisi'nde ayrıntılı olarak kaleme alına ilköğretim programının tatbikinde Antalya'daki uygulamaların büyük kısmının yeterli olduğu, derslerin işleniş ve müfredat olarak ihtiyaçlara göre düzenlenmiş olduğu, eksikliklerin çoğunun maddi imkansızlıklara bağlı olduğu görülmüş, genel olarak programın başarıyla tatbikinin sağlanabildiği anlaşılmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

Investigation of the Articles on “New Elementary School Program Exercise” at Türk Akdeniz

*

Nursel Gülcü

Akdeniz University

First priority has been to improve the education system at The newly established Turkey's Republic in the difficulties encountered. However, after the Independence War, which had been gained under extremely difficult conditions, the newly established state could survive and survive to the end, it could be possible by keeping up with the requirements of the age. Stating that modern and contemporary life requires taking science and technique, Atatürk argued that not only children, but also parents should be educated.

Although much has been done in the era of modernization in education, especially during the reign of modernization, in the first years of the newly established republic, a large part of the people did not know how to read and write, they were receiving a far from modern education system. In 1924, Tevhid'i Tedrisat, law was adopted in the education system, which explains how to direct the new education system was held in the law. Various researches have been made about the innovations in the field of education, opinions of foreign scientists were taken, reports were prepared and meetings were held. All of these innovations have been used in Atatürk period programs (1924, 1926 and 1936 programs) in the application of educational applications, and started to search for solutions in the disruptions seen.

In 1924 John Dewey, who had been invited to Turkey, according to the observations made by the investigation and prepared a report on the Turkish Education, the consideration of the report, in 1926, attention has been paid to the relationships between courses. Some courses are combined under the name of "Life Science". Life Science Course is considered as the basis of education. In 1936, with the new program changes, the students

were tried to be saved from memorization, and mostly experiment was directed to observation and examination.

With the proclamation of the Republic, Atatürk has made many innovations in the country in terms of political, social, cultural and economic aspects and tried to create a modern and modern state order. Great importance was attached to the education of the public in terms of explaining the ideology to the citizens, settling in daily life, adopting and developing a generation depending on the system. To this end, it was deemed useful and encouraged to publish magazines in the local community. The Türk Akdeniz magazine, which started its publication life in February 1937 by Antalya Halkevi, wanted to show Antalya and Turkish Mediterranean as much as possible with pictures, maps and writings, and to study History, Geography, Literature, Folklore, Culture and Native Studies. In front of the cultural movements, holding a large interest in the number of works connected with a magazine is frequently included. All issues of Turkish Mediterranean Magazine were examined in detail and the articles about the new program could only be found in numbers 7, 8, and 9.

Hilmi Tuncer, an inspector of primary education, examined how the elementary school program, which took effect in the 1936-1937 school year, was applied in Antalya and the results obtained from this practice to the finest details on the basis of lessons. These results have been published in Turkish Mediterranean Magazine. In Antalya, the reading lesson which is the Turkish language and its integral part of the new program is given the utmost importance in schools and it is increasing. It was seen that the course of the lesson was trying to conduct the liaison with the other courses and the other course activities. In the old program dated 1926, the painting and handicraft lessons, whose objectives were explained separately, were combined in the new program. The importance of this course is taken into consideration in the old program. The course hours of the week are divided into all the male and female subjects. He outlined the basics of the gymnastic lesson plans and explained the nature of the movements to be made in the first and second periods, identified the course items for each class, showed examples for the representative movements related to the departments and determined the gymnastics clothes of the teacher and the student. Although it is an education method

which clearly explains the program, it is the most difficult practice in music.

The primary education inspector of the period, Hilmi Tuncer, wrote in detail in the Turkish Journal of the Turkish Akdeniz that the majority of the practices in Antalya were adequate in the application of the primary education program, that the courses were arranged according to the needs as the processing and the curriculum; it is understood that successful application can be achieved.

Kaynakça/References

- Akgün, S. ve Uluğtekin, M. (1989). Misak-ı Maarif. *Atatürk Yolu*, (3), 285. Atatürk Araştırma Merkezi. (2006). *Söylev ve demeçler*. Ankara: ATAM.
- Bahşi, M. L. (1937). Türk Akdeniz niçin çıkıyor?, *Türk Akdeniz*, 1(1), 1.
- Çeçen, A. (2000). *Atatürk'ün kültür kurumu halkevleri*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- Geray, C. (2002). *Halk eğitimi*. İstanbul: İmaj Yayıncılık.
- Gözütok, F. D. (2003). Türkiye'de program geliştirme çalışmaları. *Milli Eğitim Dergisi*, (160), 44-64.
- Gülcü, N. (2016). *Antalya halkevi ve faaliyetleri (1932-1951)*. Basılmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Gülcü, N. (2018). Çağlayan dergisi'nin Antalya'nın kültürel hayatına katkıları. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1983-1999. DOI: 10.26466/opus.444459
- John Dewey, J. (1939). *Türkiye maarifi hakkında rapor*. İstanbul: Devlet Basımevi.
- Karagöz, S. (2018). *Cumhuriyet dönemi eğitimine yön veren yerli ve yabancı uzman raporları (1911-1927)*. Ankara: Pegem.
- Karagöz, S. (2016). Cumhuriyet öncesi dönem eğitim ve öğretim programları ile ilgili görüş ve öneriler. *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(11), 651-676.
- Kıncal, R. (1990). Türkiye'de ilkokul programlarının (1936 ilkokul programı) hazırlanmasında demografik, ekonomik, siyasal, kültürel faktörlerin yeri. *Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi*, Ankara: AÜ EBF Yayınları.

- Kültür Bakanlığı, (1937). Yeni ilkokul müfredat programı. *Kültür Bakanlığı Dergisi*, (20-1), 161-162.
- Öz, A. (2014). Heyet_i ilmiye toplantıları ve milli eğitim şuralarında din eğitimi. *Sakarya Üniv. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(29), 130-131.
- Pegem Akademi (2013). *Hayat bilgisi öğretimi öğretmen el kitabı*. Ankara: Pegem.
- Toksoy, N. (2007). *Halkevleri*. Ankara: Orion.
- Tongül, N. (2004). Türk harf inkılabı. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, (33-34), 110.
- Tuncer, H. (1938). Yeni ilkokul programı tatbikatı. *Türk Akdeniz*, 2(7), 14.
- Tuncer, H. (1938). Yeni ilkokul programı tatbikatı. *Türk Akdeniz*, 2(8), 20-22.
- Tuncer, H. (1938). Yeni ilkokul programı tatbikatı. *Türk Akdeniz*, 2(9), 18-20.
- Türk Akdeniz*. (1938). Antalya'da yeni program hakkında. 2(7), 16.
- Türk Akdeniz*. (1938). Okunan eserler ve okuyan öğrenci bilgileri. *Türk Akdeniz*, 2(7), 15.
- Varış, F. (1988). *Eğitimde program geliştirme, teori ve teknikler*. Ankara: AÜ. Eğ. Fak.Yayıncı.
- Yahya Akyüz, Y. (2007). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem.
- Yamaner, Ş. (1999). *Atatürkçü düşüncede ulusal eğitim*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm.
- Zan, N, Efe, A. ve Zan, B.U. (2016). 1927 ilk mektepelerin müfredatı eşya dersi programı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 202-214.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Gülcü, N. (2018). Atatürk döneminde Türk Akdeniz'de çıkan "yeni ilkokul programı tatbikatı" başlıklı yazıların incelenmesi. *OPUS- Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 1733-1749. DOI: 10.26466/opus.480255